

AUTOREFERAT

1. Imię i Nazwisko

dr Grzegorz Nieć

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania.

2004 – Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, specjalność: historia najnowsza Polski. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Wydział Historyczny (dyplom z dn. 15 XI 2004). Tytuł rozprawy: Polski ruch ludowy w okresie transformacji ustrojowej 1980-1991. Prom. prof. dr hab. Antoni Podraza.

1995 – Magister filologii polskiej, specjalność nauczycielska. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Wydział Filologiczny (dyplom z dn. 10 VII 1995). Tytuł pracy magisterskiej: „Wędrowni szlachcica na łopacie” Jakuba Szymkiewicza – karta z dziejów satyry polskiej I-szej połowy XIX w). Prom. prof. dr hab. Waclaw Woźnowski

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2010–nadal – Instytut Nauk o Informacji (do 2015 Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa). Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie – adiunkt.

2006–2010 – Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej. Wyższa Szkoła Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu – adiunkt.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) monografia

Grzegorz Nieć: Wtórny rynek książki w Polsce. Instytucje, asortyment, uczestnicy. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2016. 420 s., [8] s. tabl. ; il. ; 24 cm. ISBN 978-83-7638-663-8 (wersja papierowa), ISBN 978-83-7638-674-4 (e-book)

- b) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

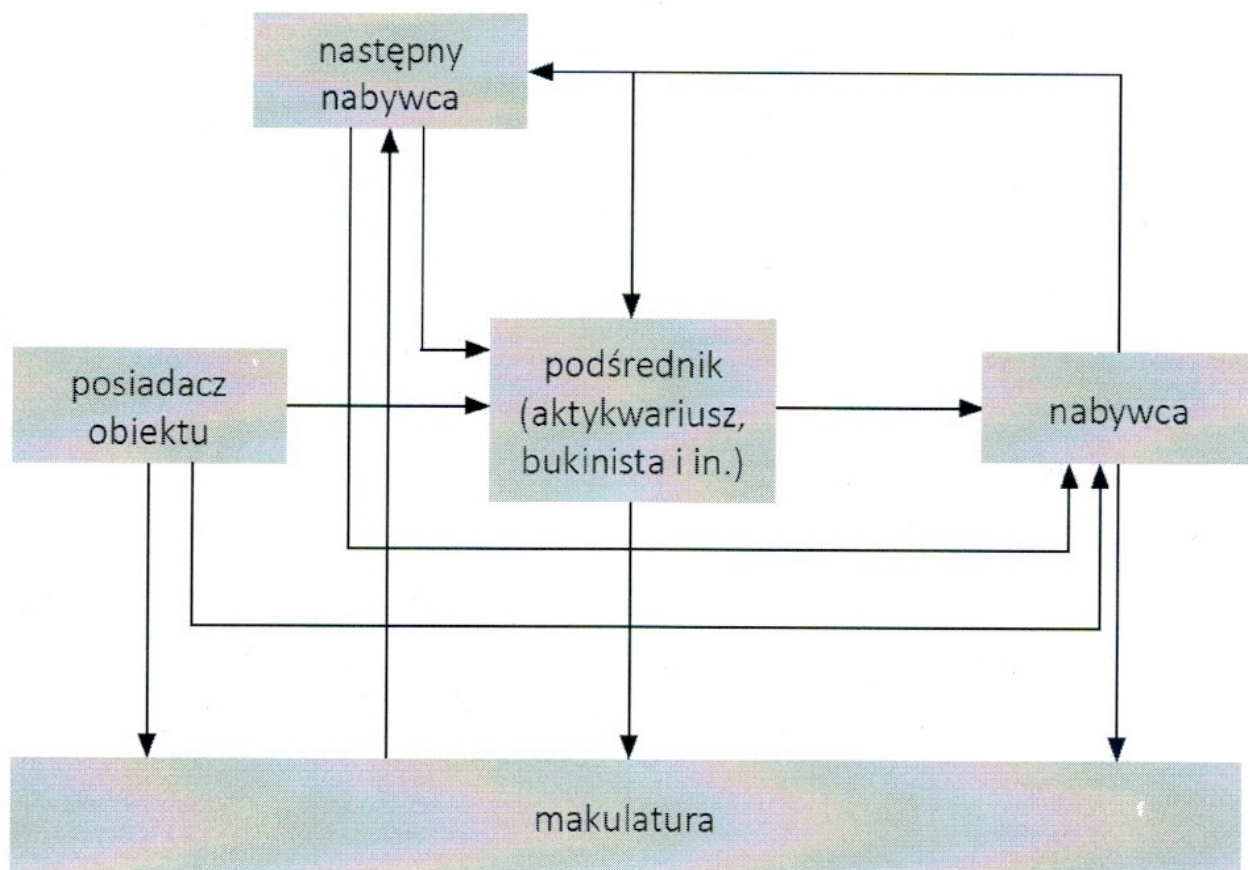
Charakter pracy

Monografia pt. *Wtórny rynek książki w Polsce. Instytucje, asortyment, uczestnicy* ma charakter bibliologiczny, jej celem było przede wszystkim wyodrębnienie i całościowy opis tego specyficznego obszaru rozpowszechniania piśmiennictwa w kontekście szeroko pojmowanej kultury książki. Opisu tego dokonano z kilku komplementarnych perspektyw – historycznej, synchronicznej i strukturalno-funkcjonalnej, wykorzystując możliwości, jakie oprócz bibliologii dają inne dyscypliny, w których polu zainteresowań znalazły się opisywane problemy i ich konteksty (historia, socjologia, ekonomia, prawo, antropologia kultury), zarówno w odniesieniu do całości, jak i poszczególnych aspektów. Jest to pierwsze tak ujęte i tak szerokie opracowanie tematu. W pracach dotyczących handlu książką zajmowano się głównie księgarstwem, nie zawsze dostrzegając książkę używaną, choć przecież cały czas znajdowała się ona w obrocie. Nie zwracano też specjalnej uwagi na inne poza antykwariatami i aukcjami instytucje wymiany.

Przedmiot badań

Przedmiotem badań jest wtórny rynek książki w Polsce. Do tej pory zazwyczaj określano go ogólnie mianem „ryнку antykwarycznego”, co jeszcze do niedawna było względnie bliskie rzeczywistości, choć znacznie uproszczone. Dominujący na tym rynku (w rzeczywistości i w odbiorze społecznym) stacjonarny antykwariat księgarski, którego model ukształtował się XIX i XX wieku, utracił z początkiem naszego stulecia swoją monopolistyczną pozycję. Stało się to głównie za przyczyną rozwoju wymiany za pośrednictwem i przy wykorzystaniu Internetu. W takiej sytuacji określenie „rynek antykwaryczny” nie można już uznać za wystarczające.

W części teoretycznej pracy określono i zdefiniowano wtórny rynek książki jako instytucje i procesy, które są związane z obrotem już wytworzonego i wprowadzonego przynajmniej raz do obrotu handlowego asortymentu antykwariatu księgarskiego lub inaczej – wszelkich materiałów bibliotecznych, które zostały wcześniej zbyte lub wydane przez szeroko pojmowanego wytwórcę. Określono także stosunek tegoż rynku do rynku książki nowej (księgarskiego), który stanowi ciąg procesów, mających na celu wyprodukowanie książki i jej dystrybucję. Wtórny rynek zaczyna się tam, gdzie kończy się rola rynku pierwotnego, czyli w momencie, gdy dany egzemplarz trafi do odbiorcy. Na rynku wtórnym, w przeciwieństwie do pierwotnego, dany egzemplarz może pojawić nieskończoną ilość razy, co ilustruje poniższy schemat.

Schemat wtórnego rynku książki

Badaniami objęto: wszystkie znane instytucje i formy wymiany asortymentu, jego skład i strukturę oferty, źródła i sposoby jego pozyskiwania, opracowania i marketingu, aż po zbycie, oraz uczestników. Tych ostatnich można zasadniczo podzielić na usługodawców (sprzedawcy, pośrednicy, organizujący wymianę, eksperci) i usługobiorców (zbywający i nabywający), aczkolwiek wielu z nich wchodzi często w obydwie te role. W sposób szczególny zostali potraktowani klienci kupujący, a zwłaszcza ci robiący to w sposób intensywny – bibliofile i kolekcjonerzy oraz biblioteki. Zwrócono również uwagę na pozahandlową działalność zwłaszcza antykwariatów stacjonarnych, postrzeganych jako instytucje kultury.

Metody i wnioski badawcze

Zasadniczym celem badań była systematyzacja i analiza kompletnego zestaw zagadnień związanych z obiegiem przedmiotów, wchodzących w skład asortymentu antykwariatu księgarskiego na tle tradycji i w kontekście przemian ostatniego ćwierćwiecza.

W dostępnej literaturze przedmiotu przeważają prace historyczne, dotyczące głównie poszczególnych firm i ich właścicieli, oraz bibliofilów i kolekcji oraz praktyczne, związane

lps

z funkcjonowaniem i obsługą antykwariatu księgarskiego. Wiele ma na poły lub w całości charakter publicystyczny lub wspomnieniowy.

Istotny problem przy opracowaniu dziejów wtórnego rynku książki w Polsce stanowi baza źródłowa – rozproszona i fragmentaryczna, co wynika zarówno z przyczyn losowych (zniszczenia wojenne, zaniedbania itp.), jak i z charakteru instytucji, z których znakomita większość to pojedyncze i samodzielne placówki handlowe, a nawet sami sprzedawcy (kramarze, bukiniści). Indywidualna działalność gospodarcza była i pozostaje z reguły wyjątkowo rozdrobniona i rejestrowana pobieżnie, zaś interesującej nas branży nie wyróżnia się w statystykach GUS. Również scentralizowane struktury Domu Książki nie pozostawiły po sobie zwartych zespołów archiwalnych, dokumentacja uległa w dużej mierze rozproszeniu lub bezpowrotnie przepadła. Z tych powodów wzrasta znaczenie prasy branżowej a także pozostałych gazet i czasopism poruszających tę problematykę. Na tej podstawie zostały opracowane dwa pierwsze rozdziały określające przedmiot badań i zarys dziejów wtórnego rynku książki na ziemiach polskich po dziś dzień.

Z kolei w odniesieniu do problemów współczesnych poważnym ograniczeniem dla badacza jest tajemnica handlowa obejmująca całość działalności danej firmy, w tym konkretne transakcje zakupu i sprzedaży. Dostępne dane to oferta antykwariatu, ceny poszczególnych obiektów, wyniki aukcji, ogólne zasady skupu i komisu, stąd też wszelkie posumowania liczbowe, wyceny wartości wtórnego rynku książki mogą być wyłącznie wycinkowe lub szacunkowe. Względnie precyzyjnie można je określić w odniesieniu do aukcji, aczkolwiek jedynie w części obejmującej pozycje sprzedane podczas licytacji.

W tej sytuacji ważnym źródłem są dane zamieszczane w sieci i w drukowanych katalogach, informacje pozyskane drogą ankiet i pogłębionych wywiadów z uczestnikami wtórnego rynku książki a także pochodzące z obserwacji, uzupełnione o wyniki badań nad czytelnictwem, zawierających dane na temat sposobów pozyskiwania przez respondentów książek do czytania.

Istotną rolę odgrywają również doniesienia i komentarze medialne, chociaż bardzo różnicowany jest poziom merytoryczny tekstów. Osobną sprawą jest ich rezonans, widoczny w komentarzach i polemikach zamieszczanych na forach i serwisach internetowych, podobnie różnicowany i często nacechowany emocjonalnie. Uzyskany w ten sposób materiał wymaga krytycznej oceny i wielkiej ostrożności, aczkolwiek dostarcza wielu ciekawych i wartościowych informacji, dobrze też ilustruje niektóre szczegółowe problemy.

Poważnym wyzwaniem była ponadto weryfikacja zebranych informacji, porównanie obrazu wyłaniającego się z Internetu, doniesień medialnych, publikacji, wreszcie opinii i relacji uczestników wtórnego rynku książki z zastaną rzeczywistością konkretnych instytucji – ich

wyposażenia, jakości oferty i świadczonych usług. Rzetelna i obiektywna ocena wymaga z kolei uwzględnienia wielu, różnej natury czynników, zmiennych w czasie i przestrzeni.

Wnioski przedmiotowe

Dzieje handlu książką używaną w Polsce zostały przedstawione w rozdziale II. Rozwijał się on i przekształcał się w ciągu wieków. Poszerzał się krąg odbiorców, przybierało systematycznie substancji wchodzącej do obrotu, którego formy doskonaliły się. W ciągu XIX. stulecia, na początku którego dominował handel straganiarski, ukształtowała się na ziemiach polskich sieć antykwariatów stacjonarnych, oferująca zróżnicowany poziom usług, w zależności od jakości asortymentu i potrzeb ludności.

Zasadniczo jego zadaniem było zagospodarowanie i rozpowszechnianie książek zabytkowych, wyczerpanych i używanych. Pierwsze jest kluczowe i strategiczne z punktu widzenia kultury i nauki, co jest oczywiste i niezmiennie, drugie polega na uzupełnianiu i wspomaganiu upowszechniania piśmiennictwa, głównie poprzez stworzenie cenowej alternatywy wobec nowej, z reguły nietaniej książki. Znaczenie tego drugiego segmentu wzrasta w odniesieniu do tych grup społeczeństwa, których niewielkie zasoby finansowe nie pozwalają na pełne realizowanie potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i bibliofilskich, w szerokim tego słowa rozumieniu. Im większa ta grupa, tym istotniejsza jego rola. Inną sprawą, niemniej ważną, jest zagospodarowanie wciąż przyrastającej substancji, która przecież musi opuścić dotychczasowego posiadacza chociażby po to, aby zyskał on miejsce na przechowanie nowych książek i środki na ich zakup.

Jednak w pewnych okresach rola wtórnego rynku książki wzrasta, przybiera mu też nowych zadań. W latach niewoli, okupacji a także Polski Ludowej jego instytucje bywały ważnym rezerwuarem publikacji nielegalnych, jak również korygowały – bardzo nieraz dotkliwe – niedobory w zakresie różnych innych rodzajów wydawnictw, wynikające bądź to z ograniczeń cenzuralnych, bądź z niewydolności państwowego ruchu wydawniczego. Jednocześnie odegrały one po ostatniej wojnie istotną rolę w rekonstrukcji dawnych oraz tworzeniu nowych bibliotek – państwowych i prywatnych.

Wtórny rynek książki stopniowo się instytucjonalizował. Zaraz po drugiej wojnie światowej początkowo działały stacjonarne antykwariaty prywatne, które powstawały także na Ziemiach Odzyskanych. Po likwidacji niezależnego ruchu wydawniczego i księgarstwa, przystąpiono również do organizacji sieci placówek państwowych, które zdominowały wtórny obieg wydawnictw, aczkolwiek istniały nadal (wprawdzie niewielkie) antykwariaty prywatne. Sieć ta rozwijała się nieprzerwanie aż do transformacji ustrojowej w 1989 r., która zapoczątkowała też nowy etap w dziejach całego rynku książki w Polsce.

Po kilkunastu latach intensywnych przemian ukształtowała się sieć antykwariatów stacjonarnych, w niewielkim stopniu przypominająca tę sprzed 1989 roku, zwłaszcza w niższych poziomach, poza największymi ośrodkami naukowymi i kulturalnymi. Sieć ta, z uwagi na przeniesienie się (całkowitego lub częściowego) wielu podmiotów handlujących książką do Internetu, jak również powstania wielu nowych tam tylko działających, nie ma już takiego znaczenia jak dawniej. Głębokiemu przewartościowaniu uległ też oferowany asortyment, nastąpiła bowiem znacząca deprecjacja niektórych rodzajów wydawnictw i grup tematów, co odczuli bez mała wszyscy uczestnicy rynku. Antykwariusze przestali być dysponentami deficytowego towaru a spora liczba posiadaczy księgozbiorów prywatnych, gromadzonych nieraz z dużym wysiłkiem i niemałym kosztem, szybko przekonała się, jak mało są one dzisiaj warte.

W następnych rozdziałach omówiono szczegółowo problemy dotyczące wtórnego rynku książki w Polsce po 1989 roku. W rozdziale III przedstawione zostały konteksty i uwarunkowania, w jakich się kształtował i w jakich funkcjonuje. Zmiany, które rozpoczęły się w ostatniej dekadzie ubiegłego stulecia zachodziły jednocześnie w wielu obszarach: ekonomii (wprowadzenie reguł rynkowych), życia społecznego i kultury (demokratyzacja, zmiany stylów życia, przekształcenia w systemie oświaty a także w nauce), technologii (upowszechnienie się nowych narzędzi i form komunikowania, zwłaszcza zaś pojawienie się Internetu), prawa (podatki, warunku wywozu obiektów zabytkowych zagranicę). Na rynek wtórny wpływały one głównie pośrednio, dlatego sporo miejsca poświęcono też czynnikom oddziałującym bardziej wprost, a mianowicie strukturalnym, oraz jakościowym przekształceniom ruchu wydawniczego i księgarstwa, gdyż doprowadziły one do znacznego zwiększenia oraz zróżnicowania oferty bieżącej a w konsekwencji do zaspokojenia popytu oraz likwidacji wieloletnich niedoborów.

Struktura organizacyjna wtórnego rynku książki w Polsce (rozdział IV) składa się z trzech podstawowych segmentów: instytucji stacjonarnych, instytucji niestacjonarnych oraz Internetu, które – choć różnią się formami działania oraz asortymentem – połączone są różnymi typami relacji. Jedne ograniczają swoją działalność wyłącznie do jednego segmentu, inne wykraczają poza niego. Na podstawie analizy oferty, poziomu jej pracowania, zaplecza organizacyjnego i lokalowego, efektywności i jakości świadczonych usług dokonano w tej części typologii i klasyfikacji firm działających w poszczególnych obszarach.

Przestrzenne rozmieszczenie placówek, wchodzących w skład poszczególnych segmentów rynku wtórnego, zostało zarysowane w rozdziale V. Poziom nasycenia danego terenu instytucjami stacjonarnymi rynku książki zależy w dużej mierze od charakteru i potencjału kulturalnego danego ośrodka miejskiego, zasobności w asortyment, jak również tradycji, zakorzenienia firm, ich związków ze środowiskiem naukowym i kulturalnym. Z tych powodów czołówkę w tym zakresie

stanowią największe miasta akademickie, aglomeracje powyżej 300 tys. mieszkańców, wśród nich zaś wybijają się dwa miasta – Kraków i Warszawa, zarówno pod względem ilości, jak i jakości. To tutaj znajdują się wszystkie bez mała przodujące placówki branży, tutaj też odbywa się 90 procent aukcji antykwarycznych. Zdarza się jednak, że stosunkowo mało znaczące w kontekście branży antykwariaty odgrywają poważną rolę w swoich miastach. Wszystkie one bowiem współtworzą atmosferę historycznego centrum miasta, są niezbędnym jego atrybutem. Szansą antykwariatów a także bukinistów, chcących handlować w atrakcyjnych punktach miasta, jest właśnie zaangażowanie w działalność poza-handlową i umiejętne wpisanie się w projekty kulturalne, przede wszystkim promujące czytelnictwo. Ponieważ wpływ na kształt przestrzenny sieci stacjonarnych antykwariatów ma także polityka kulturalna gmin (gospodarka lokalami, wysokość czynszów, podatki), zasygnalizowano też zagadnienie stosunku do instytucji książki samorządów oraz społeczności lokalnej. Dysproporcje w strukturze przestrzennej sieci antykwariatów koryguje w pewnym, nawet znacznym stopniu Internet, umożliwiając udział w wymianie praktycznie wszystkim.

Następnie został szczegółowo omówiony asortyment znajdujący się w obrocie (rozdział VI) – kolejno: jego rodzaje (wyróżniane przy pomocy rozmaitych kryteriów), czynniki wpływające na podaż i popyt, sposoby pozyskiwania obiektów, główne formy sprzedaży a także mechanizmy kształtowania się cen i marż. W rozdziale VII ukazano z kolei kwestie związane z opracowaniem i promocją oferty, eksponując zmiany, jakie zaszły w tym zakresie w ostatnich latach, a także różnice pomiędzy poszczególnymi segmentami, wynikające zarówno z oczekiwań klientów, jak też kompetencji oraz warsztatu antykwariusza i bukinisty. Przedstawiono ponadto przejawy aktywności firm, mające na celu ugruntowanie tożsamości branży oraz utrzymanie relacji ze środowiskiem kolekcjonerskim i lokalnym. Jak już zaznaczono wyżej, po głębokim przewartościowaniu asortymentu rynek wtórny powrócił do swojej normalnej, znanej z przeszłości roli, a tym samym o popycie na konkretne rodzaje i typy obiektów decydują przede wszystkim względy (walory) bibliofilskie, kolekcjonerskie, jak i inne czynniki zewnętrzne w dużo mniejszym jednak wymiarze (np. asortyment sezonowy).

Problemem skutecznie hamującym rozwój wtórnego rynku książki w naszym kraju jest z jednej strony dość ograniczony repertuar najpopularniejszych rodzajów obiektów wśród bibliofilów i kolekcjonerów, z drugiej – niedostatek atrakcyjnego asortymentu, zwłaszcza książki dawnej, który przyciągnąłby klientów a równocześnie zapewnił większej liczbie firm znaczące dochody. Niedostatku tego z oczywistych powodów nie da się przewyciężyć, można jednak i trzeba skierować zainteresowanie kupujących w stronę działów i grup obiektów, które nie cieszą się zbyt wielkim zainteresowaniem a z merytorycznego punktu widzenia w pełni na to zasługują.

Wymaga to jednak, wzorem Zachodu, skoordynowanej i systematycznej akcji, którą mogą przeprowadzić prężne organizacje branżowe, a tych niestety w Polsce nie ma. Wystarczającym przykładem rysujących się możliwości są wciąż niesłychanie wyraźne dysproporcje między cenami pierwszych wydań dzieł klasyków literatury polskiej II połowy XIX i XX wieku a ich zachodnimi odpowiednikami.

Na koniec przedstawiono klientów wtórnego rynku książki, którzy zostali pogrupowani ze względu na natężenie i charakter zakupów. Najwięcej uwagi poświęcono klientom najbardziej aktywnym – bibliofilom i kolekcjonerom a także instytucjom, głównie bibliotekom. Wśród nabywców wskazano: sporadycznych, sezonowych, umiarkowanie aktywnych i aktywnych oraz takich, którzy wprawdzie często (czasami nawet systematycznie) odwiedzają antykwariaty i stoiska bukinistów, ale nie dokonują żadnych zakupów. Wciąż dominują wśród nabywców umiarkowanie aktywnych i aktywnych osoby charakteryzują się zwykle wyższymi niż przeciętne kompetencjami kulturowymi, w tym świadomością co do przedmiotu oraz sposobów zakupu. Grupę można określić mianem bibliofilów, w szerokim tego słowa znaczeniu, wyróżniając spośród nich uprawiających bibliofilstwo popularne, polegające na gromadzeniu książek o różnej tematyce, niekoniecznie związanych z profesją lub zainteresowaniami; bibliofilstwo wyspecjalizowane, związane z pracą zawodową, działalnością naukową, artystyczną czy społeczną oraz bibliofilstwo kolekcjonerskie, które polega na gromadzeniu przedmiotów pod kątem ich rodzaju lub tematu. Grupy te stanowią trzon klienteli wtórnego rynku książki, aczkolwiek spada jednak aktywność bibliofilów wyspecjalizowanych, którzy swój warsztat pracy mogą teraz budować w oparciu o zasoby Internetu.

W ciągu lat powstały liczne formy obrotu książką używaną i zabytkową, które bez mała wszystkie funkcjonują po dziś dzień, choć ich rola i znaczenie układa się w różny sposób w czasie i przestrzeni. Trudno do końca wyrokować, że któreś z nich będą dominować niepodzielnie, a inne zanikną, chociaż czasami pod wpływem – bardzo nieraz sugestywnej i przekonującej – publicystyki lub cząstkowych analiz i zestawień można się ku takim konkluzjom skłaniać. Rozwój Internetu z jednej strony przejął inicjatywę w pewnych obszarach tego rynku, wyraźnie marginalizując niektóre jego tradycyjne przejawy, z drugiej jednak strony stworzył dla nich nowe, niespotykane dotąd możliwości. Co więcej, to właśnie Internet pobudził, zdynamizował i upowszechnił wtórny rynek książki przez wieki gnieżdżący się gdzieś na marginesie, ograniczony do antykwariatów i stoisk bukinistycznych. Nigdy przedtem obrót asortymentem nie odbywał się na taką skalę jak dziś – nieznającą praktycznie żadnych ograniczeń ilościowych i przestrzennych. To właśnie Internet uruchomił nieeksploatowane dotąd pokłady asortymentu, spoczywające zdała od tradycyjnych

centrów kulturalnych i handlowych; to wreszcie Internet sprawił, że praktycznie każdy potencjalny nabywca książki za pośrednictwem sieci, chcąc nie chcąc, styka się z ofertą wtórnego rynku książki.

Z kolei, gdyby dać wiarę tym, co od jakiegoś czasu zapowiadają rychły koniec książki papierowej i przyjąć, że zastąpią ją elektroniczne nośniki, to nietrudno sobie wyobrazić, że wzrośnie wtenczas znaczenie wtórnego rynku książki. Stanie się on przecież, jeśli nie jedynym to głównym, rezerwuarem książki tradycyjnej, której – wiele na to wskazuje – ludzkość tak szybko nie porzuci.

Możliwe wykorzystanie

Z punktu widzenia bibliologii praca, opisując i systematyzując zespół zagadnień dotyczących wtórnego rynku książki, otwiera nowe pola badawcze, dostarcza jednocześnie koniecznego aparatu pojęciowego. Z kolei bliskim dyscyplinom – historiografii (historia kultury i badania nad życiem codziennym) i polonistyce (socjologia literatury, badania nad życiem literackim) oferuje syntetyczną i kompleksową wiedzę na temat wtórnego obiegu piśmiennictwa oraz archiwaliów; może być przydatna i pomocna kulturoznawcom, którzy coraz częściej obejmują swoją refleksją kolekcjonerstwo i różne formy zbieractwa oraz funkcjonowania artefaktów; ekonomistom badającym rynek i przemysł kultury, jak i prawnikom zajmującym się problematyką ochrony i obrotu dobrami kultury.

W kontekście praktycznym natomiast prezentowana monografia może być wykorzystana w procesie dydaktycznym, szczególnie w ramach studiów i kursów z zakresu bibliotekarstwa, księgarstwa oraz handlu sztuką i antykami, jak też w samokształceniu. Ponadto analizy i refleksje w niej zawarte, warto wykorzystać przygotowując inicjatywy zmierzające do uporządkowania działalności branży, wypracowaniu przejrzystych i efektywnych sposobów oceny i klasyfikacji placówek, jak również realizacji projektów mających na celu wsparcie księgarstwa, pojmowanego jako obszar instytucji kultury, promocji i upowszechniania czytelnictwa oraz ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (artystycznych)

Mój pozostały dorobek obejmuje łącznie 94 pozycje bibliograficzne, a wśród nich: 3 monografie (w tym doktorat); 36 tekstów opublikowanych w czasopismach naukowych (m.in. „Roczniki Biblioteczne”, „Toruńskie Studia Bibliologiczne”, „Studia Historyczne”, „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, „Rocznik Prasoznawczo-Bibliologiczny”, „Ruch Literacki”, „Sztuka Edycji”, „Bibliotekarz Podlaski”), w tym: 13 artykułów, 7 artykułów recenzyjnych (krytycznych, polemicznych), 10 recenzji i omówień, 7 not, sprawozdań i komunikatów; 37 tekstów w tomach monograficznych, wydanych w różnych ośrodkach naukowych (Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Ostrawa, Poznań, Warszawa, Wrocław, Toruń, Zielona Góra); 2 katalogi wystaw; 2 zeszyty materiałów konferencyjnych; 4 innego rodzaju (m.in. 2 życiorysy w Polskim Słowniku Biograficznym) oraz kilkadziesiąt drobnych tekstów popularnonaukowych i publicystycznych, ogłaszanych w prasie a także prace edytorskie i redakcyjne. Obejmują one następujące obszary tematyczne:

Rynek wtórny książki w Polsce

To tematyka, na której skupiłem się ostatnimi laty. Oprócz omówionej wyżej monografii ogłosiłem kilkanaście artykułów z tego zakresu: dotyczących funkcjonowania antykwariatów w latach 1945-1989 (*Antykwariaty Przedsiębiorstwa Państwowego „Dom Książki” w latach 1951–1989 w świetle polskiej prasy księgarskiej*, „Roczniki Biblioteczne” 2012; *Książki zakazane i źle widziane w obiegu antykwarycznym w okresie Polski Ludowej*, UMK 2012), „*O książkę polską dla placówek antykwarycznych na Ziemiach Odzyskanych*”. *Organizacja i funkcjonowanie sieci państwowych antykwariatów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945–1989 w świetle doniesień i komentarzy prasowych*, WMBP w Zielonej Górze 2013) i współcześnie (*Rynek wtórny książki w Polsce po 1989 roku. Zarys problematyki*, PTB 2011; *Internet jako ogniwo rynku wtórnego książki*, Wyd. UMCS 2013; *Dublety i druki zbędne na polskim rynku antykwarycznym*, Aspra 2014; *Od bibliofilskich rarytasów do niechodliwej makulatury. Zapomniani pisarze drugiej połowy XIX w. na półkach antykwarycznych*, Universitas 2014; *Czy jest w Białej Podlaskiej antykwariat? – stan i rola stacjonarnego księgarstwa antykwarycznego w Polsce ćwierć wieku po transformacji*, UJK 2015; *Antykwaryczne katalogi aukcyjne w Polsce po 1989 r. - ewolucja form i treści (na przykładzie Antykwariatu Rara Avis z Krakowa)*, ATUT 2015). Wraz z Pawłem Podniesińskim przygotowałem kilka szczegółowych studiów na temat obecności wybranych rodzajów asortymentu na rynku aukcyjnym i antykwarycznym (*Książki i inne druki, dokumenty oraz ryciny dotyczące księcia Józefa Poniatowskiego na współczesnym polskim rynku antykwarycznym*, UP 2014; *Sienkiewicziana na współczesnym polskim rynku antykwarycznym*, DiG 2015; *Druki zakazane*

i bezdebitowe jako atrakcja bibliofilska (na polskich aukcjach antykwarycznych lat 1994-2014 i w bieżącej ofercie rynku), UMK 2015); do druku złożone są opracowania dotyczące Józefa Ignacego Kraszewskiego i Władysława Orkana).

Książka i bibliofilstwo:

W tym zakresie, bliskim poprzedniemu, ogłosiłem kilka artykułów, artykułów recenzyjnych i recenzji, dotyczący m.in.: badan nad księgarstwem (*Problematyka księgarska w polskich badaniach nad książką do 1989 roku*, UŁ 2014); społecznego odbioru książki („*Walka z lekturą zakazaną*”. *bibliologiczne spojrzenie na dyskusje wokół książki „zakazanej” i jej wpływu na dzieci i młodzież w końcu XIX w. i na początku XX w.*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2013; „*Książka jednym pachnie, drugim śmierdzi*”. *Lektura w świetle przysłów i frazeologizmów polskich (sposrzenie bibliologiczne)*, 2014 (oba teksty wspólnie z Grażyną Wroną); *Lektury galicyjskiego arystokraty doby międzypowstaniowej (literatura w życiu i edukacji Stanisława Tarnowskiego do 1863 roku)*, Lwów 2011); ruchu wydawniczego i edytorstwa (*Stanisław Tarnowski jako wydawca*, „Sztuka Edycji” 2012; *Reprinty Wydawnictwa Graf_ika*, „Sztuka Edycji” 2011; *Życie i dzieło Władysława Orkana na warsztacie edytorów-propagandystów. (Z dziejów recepcji twórczości pisarza w pierwszej połowie lat 50.)*, 2011; *O reprintach uwag kilka*, „Annales...” 2011; „*Zakazana książka. uczestnicy drugiego obiegu w 1977-1989*” P. Sowińskiego [obszerna polemika], „Roczniki Biblioteczne” 2013; bibliofilstwa (*Lwowiana w kolekcji Lecha Kokocińskiego – warszawskiego bibliofila i kolekcjonera*, UP 2009; *O wielkim uczonym i jego wielkiej bibliotece – w kręgu zainteresowań bibliofilskich i bibliologicznych Henryka Markiewicza (1922-2013)*, „Roczniki Biblioteczne” 2014). Przygotowałem ponadto kilka haseł z zakresy księgarstwa i bibliofilstwa dla *Encyklopedii książki*, która jest przygotowywana pod redakcją Anny Żbikowskiej-Migoń.

Prasa polska XIX i XX wieku:

W 2006 wydałem książkę pt. *Jakub Szymkiewicz „Szlachcic na Łopacie” – satyryczny reporter „Wiadomości Brukowych”* (Collegium Columbinum), w której powróciłem do tematu poruszonego w pracy magisterskiej. Książka zawiera oprócz obszernego studium na temat genezy i charakteru czasopisma, życia i działalności pierwszego prezydenta Towarzystwa Szubrawców krytyczną edycję jego felietonów. Istotnym osiągnięciem było tutaj ustalenie autorstwa, albowiem w rolę Szlachcica na Łopacie wcielał się także, jego następca – Jędrzej Śniadecki. Do tematu powróciłem raz jeszcze, aby opisać nabyty przez siebie komplet „Wiadomości Brukowych” – ciekawy, bo zawierający rzadko spotykany dodatek oraz kilka numerów w odpisach rękopiśmiennych z epoki (*O Towarzystwie Szubrawców. Przypomnienia i rekapitulacje, uwagi i uzupełnienia tudzież o moim komplecie „Wiadomości Brukowych”*, Collegium Columbinum

2007). W 2015 r. zaś dla *Polskiego słownika biograficznego* opracowałem życiorys Jakuba Szymkiewicza (t. 50, z. 2).

Problem czasopism satyrycznych, a szczególnie parodii prasy, kontynuowałem, ogłaszając w „Roczniku Historii Prasy Polskiej” dwa studia: „*Wiadomości Brukowe*” Ludwika Janowskiego – satyryczna efemeryda z czasów Litwy Środkowej (1921), „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2007 oraz „*Nowy Pompon*” – krakowskie czasopismo satyryczno-humorystyczne z lat 2004-2006, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2009.

Osobne zagadnienie stanowi prasa polityczna ruchu ludowego, oprócz opracowanej wspólnie z Markiem W. Kolasą *Bibliografii historiografii prasy polskiego ruchu ludowego* (MHPRL 2012), opublikowałem opracowanie pt. *Periodyki Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w latach 1985-2013* („Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2014) oraz obszerny artykuł recenzyjny pt. *Chlubne tradycje i szara codzienność partyjnej prasy. Na marginesie książki Saturnina Sobola o „Zielonym Sztandarze”* („Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2009).

Prasie Ziemi Odzyskanych poświęciłem dwa teksty we współredagowanym z Jerzy Jarowieckim tomie pt. *Prasa lokalna Dolnego Śląska. Teoria, tradycja, współczesność* z 2007 r. (*Prasa Dolnego Śląska – wprowadzenie do tematu i Ziemi Odzyskane jako przedmiot propagandy, informacji i promocji*) oraz *Epizody prasowe w Pamiętnikach Antoniego Górskiego (1922-2006)* („Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2010) i *Problemy wrocławskiej gastronomii w drugiej połowie lat 60. w świetle doniesień i komentarzy prasowych* („Rocznik Prasoznawczo-Bibliologiczny” 2010 (wspólnie z Michałem Pleszczyńskim).

Historia i kultura Polski XIX i XX wieku

To prace wykraczające poza sprawy książki i prasy, choć również je w pewnym stopniu obejmujące. W tym zakresie najważniejsze miejsce zajmują krytyczne edycje źródeł oraz nawiązujące do nich studia i przyczynki. Są to: *Pamiętniki lat mego życia (1922-2006)*) Antoniego Górskiego – repatrianta i pioniera oraz wydane w Księgarni Akademickiej inedita Stanisława Tarnowskiego: *Domowa Kronika Dzikowska* (Collegium Columbinum 2010) i *Z Dzikowa do Ziemi Świętej. Podróż do Hiszpanii, Egiptu, Ziemi Świętej, Syrii i Konstantynopola z lat 1857-1858. Wspomnienia oraz korespondencja z matką Gabrielą z Malachowskich Tarnowską i rodzeństwem* (2008) (artykuły: *Historyczno-polityczne tło podróży Stanisława Tarnowskiego do Hiszpanii i na Bliski Wschód w latach 1857-1858*, 2009; *Count Stanisław Tarnowski in Egypt in 1858 and His Account of This Journey*, “Studies in Ancient Art and Civilization” 2009). Edycja ostatniego zapoczątkowała redagowaną przeze mnie serię wydawniczą „Polskie podróżopisarstwo i reportaż XIX i XX wieku”, w której do tej pory ukazały się trzy tomy.

Historia polskiego ruchu ludowego

Oprócz wydanego w formie książki doktoratu (*Między historią, tradycją a polityką. Ludowcy w okresie przełomu ustrojowego 1989-1991*, 2004), ogłosiłem jeszcze m.in. następujące studia z tego zakresu: *Oficjalna tradycja historyczna ruchu ludowego w okresie istnienia ZSL do początku przełomu lat 80.*, 2007 [dalsza część doktoratu]; *Ludowcy polscy i innych krajów socjalistycznych w okresie przełomu ustrojowego 1989-1991*; *Zjednoczone Stronnictwo Ludowe wobec dziedzictwa historycznego polskiego ruchu ludowego do 1956 r.*, 2009; *Granice autonomii. Historiografia i publicystyka ZSL w walce o tożsamość ruchu ludowego (1949-1989). Zarys problematyki*, 2010; *Zjednoczone Stronnictwo Ludowe jako partia sojusznicza w systemie totalitarnym – próba bilansu*, 2010; „*Żywią, bronią, lamentują*”. *O chłopskich suplikach, lamentach i protestach w ciągu wieków oraz o potrzebie kreowania wizerunku nowoczesnego rolnika-przedsiębiorcy*, 2010. W 2013 roku wspólnie ze Stanisławem Grodziskim zredagowałem tom studiów poświęcony mojemu promotorowi pt. *Antoni Podraza (1920-2008). Człowiek – uczonek – polityk* (Księgarnia Akademicka 2013), w którym zamieściłem tekst pt. *Antoni Podraza jako polityk*.

Wziąłem ponadto udział w opracowaniu 8 tomu *Wielkiej Historii Świata*, (red. J. Gierowski, S. Grodziski, J. Wyrozumski) opracowując rozdział pt.: *Rosja w XVIII wieku*.

Osobny dział w moim dorobku naukowym stanowią prace redakcyjne. Oprócz wspomnianych edycji źródeł i dwóch tomów monograficznych, ukazały się jeszcze inne współredagowane przeze mnie: *Studia Lodomeriana. Historia – Kultura – Prawo*, 2007 (wspólnie z Karoliną Grodziską); *Spółczesność – Kultura – Inteligencja. Studia historyczne ofiarowane profesor Irenie Homoli-Skapskiej*, 2009 (wspólnie z Elżbietą Orman); *Kraków – Lwów. Książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku*, t. 10 (wspólnie z Haliną Kosętką i Grażyną Wroną); *Kraków – Lwów. Czasopisma XIX i XX wieku*, t. 12 (wspólnie z Grażyną Wroną). Ponadto w ramach zainicjowanych i redagowanych przeze mnie serii wydawniczych Księgarni Akademickiej „Polskie Podróżopisarstwo i Reportaż XIX i XX wieku” i „Regiony Historia Kultura” ukazało się kolejno 3 i 7 tomów, w tym opracowane i opatrzone przeze mnie wstępami tomy prac krakowskich historyków: Antoniego Podrazy, *Europa, Galicja, Regiony. Wybór pism historycznych* (2006); Ireny Homoli-Skapskiej, *Z dziejów Krakowa, Galicji i Śląska Cieszyńskiego. Wybór pism historycznych* (2007); Stanisława Grodzkiego, *Studia Galicyjskie. Rozprawy i przyczynki do historii ustroju Galicji* (2007); Mariana Zgórniaka, *Studia i rozprawy z dziejów XVI-XX wieku. Historia, militaria, polityka* (2009).

Oprócz tego przygotowałem i wydałem kilka okazjonalnych druków bibliofilskich.

Stale współpracuję z mediami – telewizją, radiem i prasą, biorąc udział w audycjach promujących książkę i czytelnictwo oraz ideę mediów publicznych, komentując na bieżąco sprawy bliskie moim zainteresowaniom, ogłaszając teksty publicystyczne i popularnonaukowe, inicjując m.in. akcje wspierające księgarstwo. Od 2006 uczestniczę w spotkaniach naukowych Komisji Prasoznawczej PAN Oddział w Krakowie. Wygłosiłem tam cztery referaty, a od 2013 roku jestem członkiem tej Komisji. W latach 2008-2012 zasiadałem w Radzie Muzeum Archeologicznego w Krakowie, zaś od 2008 jestem członkiem Rady Programowej TVP Kraków. Od 2011 należę do Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego Oddział w Warszawie, jestem również aktywnym działaczem Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”.

Po doktoracie wziąłem udział w pięćdziesięciu międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, w tym czterech zagranicą (Kaliningrad, Lwów, Opawa i Ostrawa), na których prezentowałem wyniki prowadzonych badań. Jako przewodniczący komitetu organizacyjnego kierowałem przygotowaniem czterech konferencji naukowych. Ponadto wygłosiłem kilkanaście różnego rodzaju prelekcji popularnonaukowych, wziąłem udział w panelach dyskusyjnych.

W ciągu lat pracy prowadziłem wykłady i zajęcia z zakresu bibliotekoznawstwa (rynek książki, edytorstwo), dziennikarstwa (warsztaty, dzieje mediów, kształtowanie opinii publicznej), polonistyki (warsztat historyka literatury, kultura języka) i historii (historia najnowsza). Prowadziłem również seminaria licencjackie poświęcone dziejom i kulturze Ziem Odzyskanych (Wyższa Szkoła Zarządzania – Wrocław), współczesnemu rynkowi książki (UP). Pod moim kierunkiem napisano i obroniono 54 prace dyplomowych i jedną magisterską. Od 2013 roku jestem opiekunem studenckiego koła naukowego.

Grzegorz Niecewicz